

Швачка В.Ю., к.ю.н., доцент
Кабанець Є.М., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРАВОВА ПРИРОДА ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Останнім часом шлюбний договір, як регулятор майнових відносин подружжя набуває все більшої популярності.

У той же час серед науковців все частіше постає питання щодо правової природи шлюбного договору.

Відповідно до ст. 93 Сімейного кодексу України шлюбний договір регулює майнові відносини між подружжям, визначає їхні майнові права та обов'язки і не може регулювати особисті відносини подружжя, а також особисті відносини між ними та дітьми. Водночас шлюбний договір не може ставити одного з подружжя у надзвичайно не вигідне матеріальне становище, а також за шлюбним договором не може передаватися у власність одному з подружжя нерухоме майно та інше майно, право на яке підлягає державній реєстрації.

Серед науковців не існує єдиного підходу до визначення правової природи шлюбного договору.

Окремі науковці, зокрема Червоний Ю.С., Явор О.А., вважають шлюбний договір одним із видів подружніх договорів, що регулюється нормами сімейного права.

Особливий характер шлюбних договорів визначається їх спеціальним суб'єктом, а їх правове регулювання здійснюється за допомогою правових норм, що складають окремий інститут сімейного права.

Так, Никифорак В.М. вважає, що шлюбний договір є самостійним і напевно основним видом договорів подружжя, які входять у структуру договірної системи майна подружжя. Він включається у загальну систему договорів подружжя і відрізняється від інших тим, що може містити умови, які будуть здійснюватися як стосовно майбутнього, так і існуючого майна подружжя [4, с. 63].

Інша група науковців, серед яких Жилінкова І.В., Красько І.Є., Горіславська І.В., Новохатська Я. вважають, що шлюбний договір є міжгалузевим інститутом, що підпадає під регулювання норм цивільного і сімейного права.

Зокрема Горіславська І.В. вважає, що за своєю правовою природою шлюбний договір є міжгалузевим цивільно-сімейним правочином, спрямованим на зміну правового режиму майна подружжя порівняно із режимом, встановленим законом. При цьому цивільно-правовий характер

шлюбного договору має перевагу над сімейно– правовим, оскільки шлюбний договір спрямований на реалізацію таких основоположних принципів цивільного права, як рівність сторін, автономія волі, майнова самостійність, а також у тому, що шлюбний договір повинен відповідати загальним вимогам, дотримання яких є необхідним для чинності правочину та його зміна, припинення чи визнання недійсним здійснюється на підставах, передбачених ЦК України [3, с. 93].

На думку Новохатської Я. хоча подружні договори мають істотну специфіку, їм притаманні основні риси загальних цивільно-правових договорів. Доктринальні підходи до умов укладення договорів, їх форми і змісту, способів вираження волі на укладення договору і його припинення в цивільному праві в цілому є єдиними і поширюються на всі види договорів, у тому числі й за участю членів сім'ї [5].

Підтримуючи дуалістичний характер шлюбного договору, вважаємо за необхідне акцентувати увагу на окремі дискусійні моменти, що потребують більш детального наукового дослідження і чіткого врегулювання.

Розглядаючи шлюбний договір як категорію цивільного права, то його укладення, зміна та розірвання повинно регулюватись у відповідності до статей 3, 6 ЦК України, а також глав 52, 53 ЦК України.

Статтею 627 Цивільного кодексу України передбачено один із основних принципів договірної права – свобода договору. Відповідно до якого сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору з урахуванням вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості.

Частиною ж четвертою ст. 93 СК України передбачено обмеження щодо змісту шлюбного договору, а саме договір не повинен ставити одного із подружжя у надзвичайно невігідне матеріальне становище порівняно із законодавством.

Водночас ні цивільне, ні сімейне законодавство не містить визначення категорії «надзвичайно невігідне матеріальне становище», що дає підстави стверджувати про оціночний характер даної категорії, що в свою чергу нівелює основне призначення шлюбного договору, як цивільно-правового правочину.

Потребує окремого наукового дослідження і порядок застосування строків позовної давності щодо визнання недійсними шлюбних договорів. Розглядаючи шлюбний договір як вид цивільно-правового договору і застосовуючи норми ЦК України при визнанні його недійсним, на нашу думку, слід застосовувати і загальні норми цивільного законодавства, що визначають види, тривалість, обчислення та особливості перебігу строків позовної давності.

Враховуючи вище викладене, слід зазначити, що шлюбний договір

слід розглядати як один із видів цивільно-правових договорів, що укладається спеціальними суб'єктами, а отже, на нього повинні розповсюджуватися положення Цивільного кодексу України, у тому числі і щодо застосування строків позовної даності.

Література

1. Сімейний Кодекс України. Редакція від 01.01.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14/stru#Stru> (дата звернення 25.04.2024).

2. Цивільний Кодекс України. Редакція від 27.04.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n42> (дата звернення 25.04.2024).

3. Горіславська І.В., Ясинецька Ю. До питання про шлюбний договір: історико-правовий аспект. Порівняльно-аналітичне право – електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Ужгород, 2015, № 2 С. 92-96.

4. Никифорак В.М. Розподіл майна подружжя як спосіб вирішення сімейного спору. *Науковий вісник Чернівецького університету*: Збірник наук. праць. Вип. 489: Правознавство. Чернівці: Рута. 2008. С. 61-67.

5. Новохатська Я. Основні засади договірної регулювання майнових відносин подружжя: стаття, № 5 (95), жовт. 2017, частина 1 URL: <http://yurradnik.com.ua/stati/osnovni-zasadi-dogovirnogo-regulyuvannya-maynovih-vidnosin-podruzzhzha-chastina-1/> (дата звернення 25.04.2024).

УДК 342.7+349.2(043.2)

Байрук О.І., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Академія рекреаційних технологій і права, м. Луцьк, Україна
Науковий керівник: Сухацький Р.П., к.і.н., доцент

СПІВВІДНОШЕННЯ МІЖ ПРАВАМИ ОСОБИ ТА КОЛЕКТИВНИМИ ІНТЕРЕСАМИ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ ВИРІШЕННЯ СУСПІЛЬНИХ ПРОБЛЕМ

Впродовж всього періоду розвитку суспільства і держав питання соціальної безпеки та створення достатніх умов для реалізації прав і свобод людини та громадянина було надзвичайно важливим. В умовах воєнного нападу росії на Україну дане питання набуло ще більшої гостроти. Відтак, Україна ще тісніше зіткнулась з викликом щодо балансу між індивідуальними правами та колективними інтересами держави. Оскільки, з одного боку, права та свободи кожної особи є основоположними принципами, а з іншого боку, держава має відповідальність перед всім суспільством за забезпеченням його загального благополуччя.